

Mesurar la participació cultural? Com i per què?

Published by [Interacció](#) [1] on 23/09/2020 - 17:37 | Last modification: 30/09/2020 - 14:01

Fer-se preguntes és el primer pas per aconseguir respostes. Tradicionalment, les enquestes han estat el mètode per antonomàsia per interpel·lar a la ciutadania, escoltar-la i mirar d'entendre-la tant en l'àmbit cultural com en molts altres sectors. Però, amb això n'hi ha prou? **En aquest canvi d'època que estem vivint, marcat per la digitalització i el Big Data, les enquestes segueixen tenint sentit?**

La sessió '[Mesurar la participació cultural? Com i per a què](#) [2]', organitzada per l'[Observatori de Dades Culturals de Barcelona](#) [3] de l'ICUB i el Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona (CERC), va **reflexionar sobre la importància de les enquestes de participació cultural i els àmbits en què es poden utilitzar els resultats** mitjançant la presentació de l'[Enquesta de Participació i necessitats culturals de Barcelona](#) [4] (ICUB) i de l'[Enquesta de participació i hàbits culturals](#) [5] (CERC). A banda de les intervencions dels respectius equips, també va comptar amb les de [Joan Subirats](#) [6] (tinent d'alcaldia de Cultura, Educació, Ciència i Comunitat) i [Antonio Ariño](#) [7] (catedràtic de Sociologia a la Universitat de València).

La pandèmia de la covid-19 ha accentuat el canvi d'època que ja estàvem vivint, assenyalava Subirats. Tant és així, que la sessió no tenia com a únic objectiu presentar els resultats d'ambdues enquestes sinó que també es proposava reflexionar sobre el que aquestes ens diuen en relació a aquest canvi i en els efectes que té en la participació i els hàbits culturals. **Implicar-se? Emocionar-se? Què vol dir participar en cultura?** es plantejava Subirats en una sessió en què les preguntes sorgides han estat tant abundants com necessàries.

Imatge [@BarbieriMuttis](#) [8]

Al seu torn, Ariño mirava de respondre a la pregunta sobre el sentit de realitzar enquestes de participació cultural i conclouia que, malgrat trobar-nos en l'era de la informació, segueixen sent la millor eina sempre i quan s'utilitzin de forma adient. **Si les enquestes tenen un concepte administratiu de la cultura, argumentava, no seran una eina adequada per comprendre-la.** De la mateixa manera, cal evitar que les enquestes s'acabin convertint en una visió simple i distorsionada de la realitat.

Reprenent la qüestió sobre el significat de la participació, el catedràtic feia notar que **a dia d'avui encara es diferencia entre pràctiques culturals actives i passives**, quelcom que ell entén com la forma adaptada de l'època per referir-se a les pràctiques cultes i incultes. Per tal que les enquestes siguin realment útils, cal deixar de banda per sempre més aquests conceptes.

Tenim una cartografia adequada de la diversitat cultural? Amb aquest interrogant Ariño posava en relleu el fet que **no són sensibles a totes les diversitats**. Tot seguit, exposava la **problemàtica de l'ambivalència de la cultura: la cultura només salva, o també separa i fragmenta?** malgrat que de la cultura sempre es diu que és essencialment positiva i valuosa per la societat, també cal tenir en compte que pot ser extremadament divisiva. Desigualtat, diversitat i ambivalència són, segons ells, els tres grans conceptes que cal tenir en compte per tal de dissenyar enquestes que realment contribueixen a la millora de les polítiques culturals.

Si parlem de participació cultural parlem de drets culturals.

A continuació, [Montserrat Tort](#) [9], [Assumpta Manils](#) [10] i [Nicolàs Barbieri](#) [11] van presentar l'[Enquesta de Participació i necessitats culturals de Barcelona](#) [12], a la qual vam dedicar un [article](#) [4] a Interacció, i els seus resultats. Un dels més rellevants ha estat la **desigualtat en el dret a participar en la vida cultural**.

A Barcelona, fins ara no hi havia coneixements rellevants sobre els hàbits i interessos culturals de la ciutadania, probablement a causa de la mirada restringida de bona part de les enquestes. Amb el disseny d'una enquesta que evita les jerarquies, que no només es preocupa pel consum real sinó també pel desitjat entre els ciutadans amb menys recursos, i que mira de representar totes les pràctiques culturals, s'ha intentat solucionar aquesta carència. Els seus tres eixos clau són **participació, necessitats i valors**.

Un altre resultat destacable té a veure amb l'**interès per la cultura dels ciutadans amb rendes més baixes**. **El codi postal dels enquestats importa i molt**, deia Barbieri, ajudant-se d'un exemple que va prendre especial rellevància durant els mesos de confinament: A la pregunta "què passaria si biblioteca o centre cívic del barri tanquessin" els enquestats amb rendes més baixes són els que es mostren més afectats. De la mateixa manera,

son ells els qui **consideren com a actius culturals més significatius els parcs, les places i els centres educatius i esportius**: espais i equipaments que actualment no es reconeixen pròpiament com a cultura.

Foto: Bruno Martins

De l'**Enquesta de participació i hàbits culturals** sorgida més de 10 anys després del projecte [Demoscerc](#) [13] també n'havíem parlat a [Interacció](#) [5], i [Laia Gargallo](#) [14] va presentar-la com un **treball pensat per ser adaptable a la realitat dels municipis del territori**, fent-lo extensiu als municipis de fora de Barcelona. De fet, aquesta és la principal diferència entre ambdues enquestes, remarcava [Marta Domènech](#) [15], ja que la dissenyada pel CERC ha de ser prou flexible per funcionar en municipis diversos, si bé és cert que bona part d'ells presenten característiques comunes.

La seva proposta presenta **diferents tipus de participació**:

- **participar com a receptor/a**
- **participar creant**
- **participar aprenent**
- **participar decidint**

Domènech també va compartir algunes de les qüestions presents al llarg de tot el procés d'elaboració. Un cop més, sorgia la preocupació per aconseguir que les enquestes fossin alguna cosa més que eines, provocant un impacte real en la millora o elaboració de noves polítiques culturals. Aquest és, segons l'[Aina Roig](#) [16], un dels principals objectius del CERC. **Cal una fotografia clara que mostri quin són els hàbits de la ciutadania; només així es podran prendre decisions que garanteixin els drets culturals**, assenyalava Roig.

[Marga Julià](#) [17] va fer l'última intervenció abans d'arribar al torn de preguntes i posar fi a la sessió. Les seves reflexions van posar sobre la taula la influència que la covid-19 està tenint sobre els hàbits culturals de la ciutadania. **Què passarà si la por al virus es converteix de forma permanent en un factor per decidir si s'assisteix a esdeveniments culturals o no? Com afecten el límit d'aforament, la distància o la limitació d'activitats en grup a les desigualtats que ja existien prèviament en cultura? El fet que els ajuntaments**

estiguin digitalitzant bona part de la seva activitat fa que arribin a més gent? Tots aquests canvis seran reversibles o irreversibles? Segons Julià, les enquestes també ens hauran d'ajudar a trobar resposta a aquestes noves incògnites.

Certament, no totes les preguntes plantejades tenen fàcil resposta. Ara bé, si alguna cosa va quedar clara al llarg de la sessió és que, **per tal que les enquestes contribueixin de debò a la millora de la participació cultural, cal que es sotmetin constantment a revisió, que s'obrin a totes les formes de cultura valorades per la societat i que contemplin aspectes com la lluita contra les desigualtats, la diversitat i la legitimació de totes les pràctiques culturals.**

La sessió es va emetre en streaming i podeu recuperar-la [aquí](#) [18].

[19]

Entorn la participació, específicament de la gent jove, enguany el CoNCA ha publicat l'informe; "[Factors que incideixen en la participació cultural de la gent jove de Catalunya \[19\]](#)", una investigació qualitativa que ha treballat amb grups de joves per definir quins són els factors que incideixen en la participació cultural d'aquest grup d'edat. El seu punt de partida són els resultats obtinguts en l'estudi, publicat el 2016 i resumit a Interacció a "[La participació cultural de la joventut catalana 2001-2015 \[20\]](#)", que va dirigir també el professor [Antonio Ariño \[7\]](#).

Durant el procés d'investigació, es van recollir experiències i iniciatives que posen els joves en el centre de l'acció cultural i que des de l'equip de treball es van considerar com a pràctiques de referència. En el document adjunt "[Casos de bones pràctiques \[21\]](#)" hi trobareu la llista de projectes identificats. Us recomanem que hi feu un cop d'ull.

[Inicieu sessió \[22\]](#) o [registreu-vos \[23\]](#) per a enviar comentaris

Categories: Informe

Categories: Crònica

Tags: públics de la cultura

Tags: polítiques culturals

Tags: diversitat cultural

Tags: participació cultural

Tags: economia de la cultura

- [24]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/CIDOC/blogs/2020/mesurar-participacio-cultural>

Links:

- [1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>
- [2] <https://barcelonadadescultura.bcn.cat/mesurar-la-participacio-cultural-com-i-per-a-que/>
- [3] <https://barcelonadadescultura.bcn.cat/>
- [4] <http://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2020/set-de-cultura>
- [5] <http://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2020/enquesta-participacio-habits-culturals>
- [6] <http://interaccio.diba.cat/members/subiratsjoan>
- [7] <http://interaccio.diba.cat/members/arinoa>
- [8] <https://twitter.com/BarbieriMuttis>
- [9] <http://interaccio.diba.cat/members/tortbm>
- [10] <http://interaccio.diba.cat/members/manilsga>
- [11] <http://interaccio.diba.cat/members/barbierin>
- [12] http://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/equestacultura2019_informe.pdf
- [13] https://www.diba.cat/c/document_library/get_file?uuid=ff6e27c1-6d25-4624-9433-b7c5726f2f53&groupId=326398
- [14] <http://interaccio.diba.cat/members/gargallopl>
- [15] <http://interaccio.diba.cat/members/domenechgm>
- [16] <http://interaccio.diba.cat/members/roigmai>
- [17] <http://interaccio.diba.cat/members/juliasm>
- [18] <https://www.youtube.com/watch?v=esM57RD7WTM>
- [19] <http://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/ic20-joves-web.pdf>
- [20] <http://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2016/participacio-cultural-joves>
- [21] <http://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/llistat-de-projectes-.pdf>
- [22] <http://interaccio.diba.cat/>
- [23] <http://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat>
- [24] <https://interaccio.diba.cat/node/8327>